

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๓

จงดูใจด้วยธรรม

ชาวพุทธเราถือวันนี้เป็นวันสำคัญวันหนึ่ง เป็นวันตรงกับพระพุทธเจ้าทรงปลงอายุสังขาร เป็นคำสัตย์คำจริงว่าจากนี้ไปอีกสามเดือน คือเดือนหกเพ็ญจะปรินิพพาน ภาษาของเราเรียกว่าตาย ปล่อยธาตุปล่อยขันธุ์ และตรงกับวันที่ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์แก่ภิกษุอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงบวชเองด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทาแล้ว และมาตามอัยยาศัยของแต่ละองค์ๆ โดยไม่ได้รับคำเชื้อเชิญนิมนต์ใดๆ ทั้งสิ้น มีได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้นในศาสนาของพระพุทธเจ้าที่ได้ประชุมพระสงฆ์ ๑,๒๕๐ องค์ซึ่งเป็นพระอรหันต์ล้วนๆ การประทานพระโอวาทก็เป็นพระโอวาทเพื่อความรื่นเริงในธรรมเฉยๆ ไม่ได้เทศน์สอนสาวกเหล่านั้นเพื่อถอดถอนกิเลสอาสวะหรือเป็นทางดำเนินแต่อย่างใด แต่เป็นสัมโมทนียกถา เครื่องรื่นเริงในสมัยที่ไม่เคยมีซึ่งมาปรากฏในวันนั้น

ในบรรดาพระสาวก ๑,๒๕๐ องค์ที่พระพุทธเจ้าทรงบวชเองนี้ ก็มาประชุมกันเพียงครั้งเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นไม่เคยมีอีก การประทานวิสุทธิอุโบสถแก่ท่ามกลางแห่งพระอริยะชั้นวิสุทธิบุคคลก็มีได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น ในหัวข้อแห่งธรรมที่ทรงแสดงว่า สัพพปาปสฺส อกรรม กุสลสฺสุปสมฺปทา สจฺจิตฺตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธานฺสาสนํ นี้เป็นใจความย่อแห่งธรรมทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง ที่นับพอประมาณว่า ๘๘,๐๐๐ พระธรรมชั้นตั้งแต่สรุปลงแล้วมีสามข้อ นี้เป็นพระโอวาทของพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ ท่านว่า เอตํ พุทฺธานฺสาสนํ เป็นพระโอวาทของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

การไม่ทำบาปด้วยกายวาจาใจ คือทำสิ่งที่ผิดศีลผิดธรรม สิ่งที่จะเป็นโทษเป็นภัยแก่ตนและผู้อื่นด้วยกายวาจาใจ ท่านว่าการทำความชั่ว การทำบาป ผลนำมาซึ่งความทุกข์ทั้งแก่ตนและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องมากนัก ข้อหนึ่ง ข้อสอง ให้พยายามทำจิตใจให้มีความเฉลียวฉลาดทันสิ่งที่ผิดพลาดทั้งหลายซึ่งเคยมีอยู่ภายในจิตใจ หรือให้ถึงพร้อมด้วยความฉลาดทันกับเหตุการณ์ที่มาเกี่ยวข้องและที่ตนเกี่ยวข้อง ข้อที่สามพยายามทำจิตใจให้มีความผ่องใส จนกระทั่งถึงขั้นบริสุทธิ์ มีสามข้อในพระโอวาทของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ย่นลงได้สามข้อนี้เป็นข้อใหญ่ใจความ

วันนี้เราทำนทั้งหลายมาจากที่ต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งพระนครมีจำนวนมาก ถึงวัน เช่นนี้ก็ถอดส่ำสละเวล่ำเวลาหน้าที่การงาน ทรัพย์สมบัติเงินทอง แม้ที่สุดชีวิตก็ยอม เสียสละมาเพื่อพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ในพระรัตนตรัย ผลอันเป็นสิริมงคลนั้นเป็น สิ่งที่ทำนทั้งหลายผู้มานั้นพึงได้รับโดยทั่วกัน

การอบรมหรือการฝึกฝนอบรมหรือทรมานตัวเองเป็นสิ่งที่ทำยาก เพราะเป็นสิ่งที่ ขัดกับสิ่งที่ เป็นข้าศึกของธรรม ทางพระพุทธศาสนาท่านให้ชื่อว่ากิเลส คือเครื่องเศร้าหมอง สิ่งมืดดำ สิ่งสกปรก ผิงอยู่ภายในจิตใจมาเป็นเวลานานแล้ว สิ่งเหล่านี้ไม่มีใครสามารถรู้ได้ ว่าคืออะไร และไม่มีใครสามารถรู้วิธีการแก้ไขออกจากใจได้ มีพระพุทธเจ้าพระองค์เดียว เป็นพระองค์แรกที่ทรงทราบเรื่องนี้มาก่อนใครทั้งโลก พระองค์ทรงบำเพ็ญอยู่เป็นเวลาหก พระพรรษา ในคำพูดต่างๆ ไปว่าอย่างนั้น ความจริงก็คือการเข้าสู่สงครามรบกับกิเลส คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นต้น ที่เป็นกษัตริย์ใหญ่ได้แก่อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็นลำดับลำดับ นี้มีอยู่ภายในจิตใจของสัตว์โลกทั่วๆ ไปไม่ว่ามนุษย์เพียงเท่านั้น สัตว์ทุก ประเภทมีด้วยกัน

สิ่งเหล่านี้ไม่มีใครสามารถแยกแยะให้เห็นเป็นของแปลก ให้เห็นเป็นหนึ่งสิ่งใด ขึ้นมาจากตนเอง ว่านี่เป็นหนึ่งต่างหากจากตน แต่ถือว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสิ่ง เหล่านี้ทั้งนั้น เพราะฉะนั้น จึงไม่ทราบเจือปนต้นเจือปนปลายของสิ่งนี้ว่าเป็นมาอย่างไร และ ไม่ทราบสิ่งนี้ที่แทรกซึมอยู่ภายในจิตใจนี้ว่าเป็นสิ่งหนึ่งต่างหาก และเป็นข้าศึกต่อจิตใจเรา เรื่อยมา สัตว์โลกไม่มีทางทราบได้ เมื่อไม่มีทางทราบได้ สิ่งใดที่เกิดขึ้นมาจากการผลิตของ ธรรมชาตินี้จึงต้องยอมรับกันด้วยความไม่รู้ ทั้งการกระทำเหตุขึ้นมาด้วยความไม่รู้ ทั้งผลที่ เกิดขึ้นจากการทำด้วยความไม่รู้นี้อีก เช่นความทุกข์ความลำบาก

เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จออกทรงผนวช ทรงพยายามกำจัดสิ่งที่มีถมนอนธการ ทั้งหลายภายในพระทัยนี้ ได้โดยเด็ดขาด พระทัยของพระองค์สว่างจ้าขึ้นในวันเดือนหก เพ็ญ ปัจฉิมยาม ตั้งแต่ขณะนั้นพระองค์ก็ได้ทรงทราบอย่างชัดเจนว่า เท่าที่ได้ท่องเที่ยวใน วัฏสงสารด้วยความมืดดำกำตาไม่สามารถมองเห็นทิศทาง เห็นสถานที่เกิดกำเนิดที่อยู่ ที่ เคยเป็นมาอย่างไรและจะเป็นไปอย่างไร ก็เพราะสิ่งเหล่านี้ปิดบัง เมื่อเข้ามาปิดจิตใจแล้วก็ กลายเป็นจิตใจที่มีมืดดำไปหมด

การตรัสรู้ธรรมก็หมายถึง การกำจัดสิ่งที่มีถมนอนธการทั้งหลายออกจากใจ เพราะ อำนาจแห่งพระปรีชาญาณสามารถฉลาดรู้ จิตใจสว่างจ้าขึ้นมา ขณะนั้นแลที่เรียกว่าท่าน ตรัสรู้ วันเดือนหกเพ็ญ สิ่งทั้งหลายที่เป็นเชื้อแห่งภพแห่งชาติพาให้สัตว์เกิดแก่เจ็บตาย

สูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ก็หมดไปในขณะนั้น ไม่มีสิ่งใดที่เป็นเชื้อแห่งสมมุติแม้ชนิดหนึ่งติดค้างอยู่ในพระทัยนั้นเลย

พระองค์จึงทรงทราบได้ชัดเจนว่า สิ่งเหล่านี้เคยเป็นภัยต่อพระองค์และสัตว์โลกมากและนานแสนนาน พร้อมทั้งวิธีการกำจัดสิ่งเหล่านี้ออกจากจิตใจ หลังจากนั้นก็ทรงทำหน้าที่แห่งความเป็นศาสดาสั่งสอนสัตว์โลก ผลปรากฏเป็นลำดับว่ามีผู้ได้บรรลุธรรมชั้นต่าง ๆ จนถึงขั้นอรหัตภูมิและกลายเป็นพระสงฆ์สาวกขึ้นมา ด้วยพระปัญญาความสามารถของพระองค์แนะนำสั่งสอน

เมื่อพระพุทธเจ้าปรากฏขึ้นในโลก กับพระธรรมปรากฏขึ้นในโลกแล้ว วาระที่สาม พระสงฆ์สาวกอรหัตตอรหันต์ก็ปรากฏขึ้นในโลกเป็นสรณะสาม เบื้องต้นมีเพียง พุทธ ธรรม สรรณ คัจฉามิ พอพระสาวกทั้งหลายได้สำเร็จอรหัตตภูมิแล้วก็กลายเป็นสรณะที่สามขึ้นมา

เราทั้งหลายได้กราบไหว้บูชาธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งใดที่จะบริสุทธิ์ยิ่งกว่าพระรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ และคำที่ว่าพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ นี้แยกตามอาการของท่าน คือ พระพุทธเจ้าเป็นผู้ตรัสรู้พระธรรม พระกายของพระองค์ทุกส่วนเป็นเรือนร่างของพุทธะอันบริสุทธิ์อย่างแท้จริง นี่ก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง เรียกว่า พุทธิ สรรณ คัจฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงซึ่งพระพุทธเจ้า พระธรรมที่มีความสว่างอย่างยิ่งไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนก็เป็นสรณะอันหนึ่งขึ้นมา พระสงฆ์สาวกที่ได้บรรลุธรรมขึ้นมาแต่ละองค์ ๆ ก็เป็นผู้มีความสว่างด้วยวิสุทธิธรรมเต็มใจด้วยกัน

ทั้งสามนี้แลท่านแยกเป็นอาการแล้วเรียกว่า พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ แต่เมื่อพูดตามหลักธรรมชาติแล้ว พอจิตได้ก้าวเข้าสู่วิสุทธิธรรมหมายถึงธรรมที่บริสุทธิ์แล้ว เท่านั้น พระพุทธ พระสงฆ์ที่เป็นอาการแห่งสมมุติก็รวมเข้าสู่พระธรรมเพียงพระองค์เดียว ฉะนั้น จิตของท่านผู้ใดที่ได้บรรลุถึงอรหัตตธรรมแล้ว จิตของท่านผู้นั้นย่อมกลมกลืนเป็นอันเดียวกันกับพระพุทธเจ้าทั้งหลายด้วย กลมกลืนเป็นอันเดียวกันกับพระสงฆ์สาวกอรหัตตทั้งหลายด้วย แม้จะเป็นอดีตนานเพียงไรก็กลมกลืนเป็นอันเดียวกันโดยหลักธรรมชาติไม่มีสิ่งใดผู้ใดมาบังคับ ไม่มีแยกเป็นสองเป็นสามดังอาการที่กล่าวมานั้นเลย ธรรมชาติแท้ของธรรมเป็นอย่างไร

ที่เราแยก พุทธิ ธรรม สงฆ์ นั้น แยกตามอาการของพระพุทธเจ้าที่เป็นผู้ตรัสรู้ธรรม ในชั้นสมมุติชั้นหนึ่ง คือเรือนร่างของพระองค์นั้นเป็นที่สถิตอยู่แห่งธรรมอันบริสุทธิ์ภายในพระทัย เรือนร่างของพระสาวกทั้งหลายก็เป็นที่สถิตหรือเป็นภาชนะสำหรับรับจิตที่บรรลุธรรมอันบริสุทธิ์อยู่ภายในนั้น จึงแยกตามอาการว่าพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ถ้า

พูดตามหลักธรรมชาติแห่งความจริงโดยสมบูรณ์แล้ว เมื่อจิตแต่ละท่านละองค์ได้เข้าถึง
 อรหัตถภูมิแล้วเท่านั้น ก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระพุทธเจ้าทั้งหลายกับพระสงฆ์สาวก
 ทั้งหลาย กับพระธรรมที่ว่าบริสุทธิ์นั้นอย่างสนิท เป็นธรรมแห่งเดียวกันเท่านั้นไม่มีสองมี
 สาม

เพราะฉะนั้น ผู้บรรลุถึงธรรมชั้นบริสุทธิ์แล้ว จึงไม่สงสัยพระพุทธเจ้าทั้งหลายว่ามี
 หรือไม่มี พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนั้น ตรัสรู้จริงหรือไม่จริง หายสงสัย พระพุทธเจ้า
 ทั้งหลายสั่งสอนสัตว์โลกอย่างไรบ้าง หายสงสัย พระธรรมมีจริงหรือไม่ หายสงสัย เพราะ
 เหตุใดจึงหายสงสัย เพราะเหตุว่าจิตของเราได้ก้าวเข้าสู่อรหัตถภูมิ หรือวิสุทธิธรรมที่บริสุทธิ์
 โดยแท้จริงแล้ว ย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับวิสุทธิธรรมของพระพุทธเจ้าและสาวก
 ทั้งหลายไม่มีแยกมีแยะ เป็นเหมือนกันหมด เมื่อความรู้ความเห็นจริงประจักษ์อยู่กับใจเรา
 ซึ่งเป็นตัวยืนยันอยู่ โดยไม่มีอันใดจะสามารถทำให้เอนเอียงได้แล้ว จิตที่บริสุทธิ์ซึ่งเป็นตัว
 ยืนยันอยู่นี้แล เป็นสิ่งที่ยืนยันในพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้โดยสมบูรณ์ ไม่มีสงสัยแม้เม็ดหิน
 เม็ดทราย เพราะตัวเองไม่สงสัย จิตไม่สงสัยธรรมของตัวเอง ไม่สงสัยจิตดวงที่บริสุทธิ์
 เต็มที่ซึ่งตนเป็นผู้ครองอยู่เวลานี้ จึงไม่มีแง่ใดที่จะทำให้สงสัยพระพุทธเจ้าทั้งหลายและ
 พระอรหันต์ทั้งปวง

พระพุทธเจ้าทั้งหลายนั้นคืออะไรแน่ เราจะไปหมายถึงธาตุชั้นของพระพุทธเจ้าที่
 ผ่านไปแล้ว นั้นเป็นสมมุติแห่งหนึ่งต่างหาก ห่างไกลจากพุทธะอันแท้จริงที่เราทั้งหลายกราบ
 ไหว้อยู่ทุกวันนี้อยู่มาก คือธรรมที่บริสุทธิ์แห่งพระทัยของพระพุทธเจ้าทั้งหลายนั้นได้
 กลายเป็นธรรมแห่งเดียวแล้ว

ท่านผู้บริสุทธิ์เต็มที่แล้ว เมื่อพูดถึงพระพุทธเจ้าทั้งหลาย จิตย่อมยอมรับร้อย
 เปอร์เซนต์ว่ามีจริง ได้ตรัสรู้ธรรมที่บริสุทธิ์จริงๆ ธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ดี
 พระพุทธเจ้าทั้งหลายที่ปรินิพพานไปแล้วก็ดี หาสูญสิ้นไปไหนไม่ เพราะธรรมชาติที่รู้
 ภายใต้อารมณ์ของผู้นั้นๆ ของผู้บรรลุวิสุทธิธรรมนั้นๆ เป็นเครื่องยืนยันอยู่กับตัว ถ้าเรา
 ยอมรับความจริงซึ่งปรากฏอยู่กับใจเราเวลานี้แล้ว เราก็ยอมรับความจริงของพระพุทธเจ้า
 ทั้งหลายทุกๆ พระองค์ และพระอรหันต์ทั้งหลายทุกพระองค์ เช่นเดียวกับเรายอมรับ
 ความจริงของเรา

ถ้าจะลบล้างพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ทั้งหลายว่าไม่มีในโลก เราก็ต้องลบ
 ล้างความมีอยู่ของเราเวลานี้ออกให้เป็นของไม่มี ให้สูญไปเสีย แต่ธรรมชาตินี้เรารู้อยู่แล้ว
 อย่างชัดเจนว่าไม่ใช่วิสัยแห่งความสูญ ธรรมประเภทที่รู้ที่เห็นอยู่นี้ไม่ใช่ธรรมสูญ ไม่ใช่กาล

ไม่ใช่สถานที่ เวลา เวลา ไม่ใช่สมมุติใดๆ ที่จะเข้าไปทำลายได้ ไปลบล้างได้ ธรรมชาติอันนี้ เหนือโลกสมมุติทั้งหมด เป็นความจริงอยู่กับผู้รู้นั้น ในขณะที่ทรงธาตุทรงชั้นอยู่ก็รู้ได้ อย่างชัดเจนว่าธรรมชาตินี้คืออะไร เป็นยังไงหายสงสัย นี่แลเป็นเครื่องยืนยันถึง พระพุทธเจ้าทั้งหลายในอดีต ตลอดถึงพระสงฆ์สาวกที่ผ่านไปแล้วโดยทางธาตุชั้น แต่จิต ที่บริสุทธิ์นั้นจะผ่านไปไหน อันนี้ผ่านไปไหนเวลานี้ อันนี้ไม่มีคำว่าผ่าน ไม่มีกาล ไม่มีสถานที่ ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต จะมีคำว่าผ่านได้อย่างไร คำว่าผ่านก็ต้องผ่านมาจากอดีตก้าว เข้ามาสู่ปัจจุบัน แล้วผ่านไปอนาคต นี่เป็นเรื่องของสมมุติ แต่ธรรมชาตินี้ไม่มีสมมุติ สมมุติหมดไปโดยสิ้นเชิง จึงไม่มีอะไรเข้ามาเกี่ยวข้องในวิสุทธิจิต วิสุทธิธรรมนี้เลย

เพราะฉะนั้น ธรรมชาตินี้จึงไม่มีคำว่าผ่านไป ไม่มีคำว่าสูญไป ไม่มีคำว่าล่วงไปนานเท่าไร เวลาครองชั้นอยู่ธรรมชาตินี้ประจักษ์ สนฺทิกฺขุโณ รู้ อยู่ เห็นอยู่กับตัวเอง นี่แลเป็น เครื่องยืนยันบรรดาพระพุทธเจ้า และสาวกทั้งหลายที่ท่านปรินิพพานไปแล้วว่าสูญหรือไม่ สูญ ธรรมชาตินี้สูญไปหรือไม่สูญ ธรรมชาตินี้จะสูญไปไหม ไม่สูญ แม้แต่คำว่ามีอยู่เหมือนโลกทั่วไปก็เข้ากับหลักธรรมชาตินี้ไม่ได้ เพราะธรรมชาตินี้ไม่ใช่เป็นความมีอยู่และเป็น ความสูญไปดังโลกทั้งหลายสมมุติกันว่ามีอยู่และสูญไป แต่เป็นวิมุตติธรรมที่อยู่ใน ท่ามกลางแห่งความสูญและความมีอยู่

ถ้าจะพูดพอเป็นที่คาดที่เข้าใจกันได้บ้างก็อยู่ในท่ามกลางแห่งความสูญและความมี อยู่นี้เท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่นอย่างใด ไม่มีกาลสถานที่เข้าไปลบล้างทำลายได้เลย นั่นแหละ ท่านผู้รู้ธรรมเห็นธรรมประเภทนี้แล เป็นผู้ที่ใช้พระพุทฺธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ที่เสด็จ ผ่านไปแล้วด้วยธาตุ ด้วยชั้นอันเป็นส่วนสมมุติ ท่านเคารพวิสุทธิธรรมของท่าน ท่าน เคารพอย่างเต็มใจ รู้อย่างถึงใจ ถึงธรรม ถึงพระพุทธเจ้าทั้งหลาย พระธรรมก็ดี พระสงฆ์ สาวกทั้งหลายก็ดี เหมือนกันกับที่เป็นอยู่กับท่านเวลานี้

พุทธะของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์นั้นเป็นธรรมชาติคงเส้นคงวา ไม่มีอดีต อนาคต กาลสมัยเข้ามาเหยียบย่ำทำลายได้ ด้วยเหตุนี้เองท่านกล่าวว่า นิพพานํ ปรมํ สุกฺขญํ พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง นั้นออกมาจากหลักธรรมชาติของท่านผู้รู้พระนิพพาน จริงๆ แต่ผู้ที่ไม่รู้พระนิพพานจึงต้องคาดต้องหมาย เอาความสูญอันนี้ไปบวกเข้ากับ ความสูญของโลก เลยยุ่งกันไปใหญ่ กลายเป็นนิพพานยุ่งไปกับลมปากคนจนไม่มีสิ้นสุดยุติ

ใครก็ไม่อยากไปนิพพาน เพราะไปสูญไปสิ้น ไปล่มจมฉิบหายปนปี้ ไปกันทำไม แม้ พระพุทธเจ้าก็จะไปทำไมพระนิพพาน ถ้านิพพานเป็นสิ่งที่ทำลายสัตว์โลกให้ฉิบหายปนปี้ ยิ่งผู้มีความบริสุทธิ์เท่าไรแล้วยิ่งกลัวมหันต์ทุกข์ จะต้องไปรับความสูญความสิ้นใครจะ

อยากไปนิพพาน หากนิพพานเป็นสิ่งที่ทำลายผู้ที่บรรลุนั้นให้ถึงความล่มจมฉิบหายอย่างนั้น ไม่มีใครอยากไปพระนิพพานกัน ไม่ว่าพระพุทธเจ้าองค์ใดไม่สอนโลกให้ไปนิพพาน แม้พระพุทธเจ้าองค์นั้นก็ไม่นิปรารถนาความเป็นพระพุทธเจ้า ถึงปรารถนาแล้วพอถึงขั้นแห่งความเป็นพระพุทธเจ้าจริงๆ แล้วกลับกลายเป็นเรื่องสูญไปเสียหมด ฉิบหายป่นปี้ไปเสียสิ้น จะต้องประกาศให้ประชาชนทราบ ใครอยากมาเป็นพระพุทธเจ้า ใครอยากเป็นสาวกพุทธบริษัทของพระพุทธเจ้านะ จะฉิบหายป่นปี้เหมือนเราซึ่งกำลังเป็นพระพุทธเจ้าอยู่เวลานี้ และกำลังสูญสิ้นไม่มีชั้นดีอยู่เวลานี้ พระพุทธเจ้าจะต้องประกาศอย่างไร

แต่ทำไมจึงตรงกันข้าม นิพพานัน ปรหม์ สุขิ พระนิพพานเป็นสุขอย่างยอดเยี่ยมหาสิ่งใดเสมอเหมือนไม่ได้ในโลกสมมุตินี้ นั่นฟังซิ หากนิพพานสูญไปจริงๆ ทำไมจะมา ปรหม์ สุขิ ได้ละ อันนี้เป็นเครื่องรับรองคุณภาพของพระนิพพานโดยชัดเจนอยู่แล้วว่านิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง หากสูญสิ้นไปโดยประการทั้งปวงไม่มีเหลือแล้ว คำว่าสุขอย่างยิ่งนี้ก็ไม่มี ความหมาย เพราะไม่มีตัวยืนยัน แต่มีวิสุทธิธรรม วิสุทธิจิตเป็นเครื่องยืนยันอย่างสมบูรณ์อยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหาใดๆ มาขัดแย้ง

แต่การคาดหมายธรรมดา การจัดการจำด้วยการศึกษาเล่าเรียนที่จะให้หายข้อข้องใจสงสัยในมรรคผลนิพพานนั้นเป็นไปไม่ได้ เพราะพระพุทธเจ้าไม่สอนให้คนศึกษาจดจำ พุทธศาสนาแล้วหายสงสัยในเรื่องบาปเรื่องบุญ คุณโทษ นรก สวรรค์ นิพพาน แต่ทรงสอนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมที่ทรงสั่งสอนไว้แล้วเท่านั้น จะเป็นผู้ทราบสิ่งเหล่านี้โดยไม่ต้องสงสัย ดังพระพุทธเจ้าซึ่งทรงบำเพ็ญด้วยการปฏิบัติมาก่อนแล้ว การรู้ธรรมเห็นธรรมทั้งหลายที่นำมาสั่งสอนโลก พระองค์ทรงรู้ทรงเห็นขึ้นจากภาคปฏิบัติโดยถ่ายเดียว ไม่ได้ทรงรู้เห็นขึ้นมาจากภาคแห่งความจำ คือการเรียนโดยถ่ายเดียว นั่นเพียงเป็นปากเป็นทางเป็นเข็มทิศทางดำเนินเท่านั้น ถ้าไม่ปฏิบัติเท่าที่ควรจะรู้จะเห็นก็ไม่พ้นการนอกถอดความสงสัยอยู่นั่นแล

คำว่า ปฏิเวธ ความรู้แจ้งแทงตลอดนี้ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเพื่อเข้าสู่ความจริง เมื่อถึงความจริงขั้นใด ปฏิเวธ คือความรู้แจ้งก็แทงทะลุไปโดยลำดับจนถึงความรู้แจ้งโดยสมบูรณ์เพราะการปฏิบัติถึงความจริงเต็มส่วน

แต่อย่างไรก็ตาม แม้เราจะไม่รู้ไม่เห็นในสิ่งที่ท่านกล่าวไว้นี้ ธรรมทั้งหลายที่ท่านแสดงไว้ก็เป็นสวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว ถูกต้องทุกแง่ทุกมุมในธรรมทุกชั้น เรามีความเชื่อความเลื่อมใสความเคารพนับถือต่อพระพุทธเจ้า ก็เป็นความเชื่อความเลื่อมใสอันถูกต้องดีงาม และเป็นมงคลอย่างยิ่งแก่จิตใจของเราอยู่แล้ว แม้จะยังไม่เห็น การ

ประพุดิปฏิบัติบำเพ็ญตนด้วยคุณงามความดีทั้งหลายนี้ จะยังผลให้ปรากฏขึ้นที่ใจเราซึ่งเป็นเจ้าของผู้ผลิตคุณงามความดีทั้งหลายขึ้นมาโดยไม่ต้องสงสัย

ถ้ายังได้ประพุดิปฏิบัติตามหลักธรรมที่ท่านทรงสั่งสอนไว้แล้ว โดยทางภาคปฏิบัติ มีจิตตภาวนาเป็นสำคัญด้วยแล้ว ก็ยังจะสัมผัสสัมพันธ์ธรรมทั้งหลายเข้าไปเรื่อยๆ เช่น บาปมี บุญมี นรกมี สวรรค์มี พรหมโลกมี นิพพานมี จะนอกเหนือใจดวงนี้ไปไม่ได้ เมื่อใจดวงนี้ได้ก้าวเข้าสู่ทางด้านปฏิบัติ ตามหลักธรรมที่พระองค์ทรงดำเนินและทรงรู้เห็นมาก่อนพวกเราแล้ว จะต้องรู้เห็นไปตามกำลังความสามารถของตน แม้จะไม่กว้างขวางลึกซึ้งเหมือนพระพุทธเจ้า แต่ความจริงในสิ่งทั้งหลายที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่จะต้องประทับกับใจเราโดยไม่สงสัย

คำว่า บาปคืออะไร ท่านว่าบาปก็คือความชั่ว ความเศร้าหมอง ความมืดต่อภายในจิตใจ ผลเป็นความทุกข์ เพียงเฉินๆ เราก็อพทราบได้แล้วว่าวันหนึ่งๆ จิตใจเราได้สัมผัสสัมพันธ์กับบาปมากน้อยเพียงไร คือความทุกข์ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเพราะความคิด ความประูผิด และการพูดผิดการทำผิดของตัวเอง เพียงเท่านี้ก็พอทราบได้บ้างแล้ว เจื่อนต้นๆ เพียงเท่านี้ก็พอจับได้แล้ว ยิ่งเข้าสู่ความละเอียดแหลมคมของใจ ที่จะต้องสัมผัสสัมพันธ์กับความจริงทั้งหลายทั้งฝ่ายดีทั้งฝ่ายชั่วเข้าไปโดยลำดับด้วยแล้ว ก็ยังเป็นความชัดเจนมากขึ้นโดยไม่อาจสงสัย จะกระจ่างแจ่มขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึงคำที่ว่านิพพาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ว่าสุดวิสัยของมนุษย์มีเราเป็นสำคัญ เมื่อก้าวเข้าไปถึงนั้นแล้ว มันสุดวิสัยที่ไหน ผู้ที่ว่าสุดวิสัยนั้นแล แต่ปฏิบัติไม่หยุดไม่ถอยก็ค่อยเต็มตื่นขึ้นมาๆ และเต็มขึ้นโดยสมบูรณ์ สิ่งที่ไม่เคยเห็นก็เห็น ไม่เคยรู้ก็รู้ขึ้นมา โดยไม่มีอะไรปิดกั้นได้

ดังพระพุทธเจ้า แต่ก่อนท่านเคยเห็นบาป บุญ คุณ โทษ นรก สวรรค์ นิพพาน ที่ไหน ท่านก็เป็นคนสามัญมืดดำกำตาเหมือนอย่างพวกเรา แต่ทำไมท่านสามารถรู้ได้เห็นได้ ก็เพราะการฝึกฝนอบรมพระองค์นั้นแล เราก็อพยายามขัดเกลาจิตใจที่มัวหมองไปด้วยสิ่งปกคลุมอันมืดมิดปิดตาทั้งหลายนี้ ให้กระจายออกไป งามออกไป ใจก็มีความสว่างแผ่เผยขึ้นมา สว่างกระจ่างแจ่มขึ้นมา เห็นทีคนนั้นทีคนนี้ เห็นสิ่งนั้นสิ่งนี้ไปโดยลำดับ

สุดท้ายก็กลายเป็นธรรมกระจ่างแจ่มขึ้นภายในใจ ที่ว่า โลกวิทู รู้แจ้งหมดท่านว่ารู้แจ้งโลก โลกภายในก็คือโลกแห่งธาตุแห่งชั้นธรรมาธาตุนี้รู้หมด โลกภายนอกก็สัตว์โลกความเป็นไปของโลก เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนตตตา การเกิด การตาย ไปตกนรก ไปสวรรค์ นรกมีกี่ชั้นก็ภูมิของนรก สวรรค์ก็ชั้นก็ภูมิของสวรรค์ ตลอดพรหมโลกถึงนิพพาน รู้แจ้งแทงทะลุได้ตาม

ภูมิวิสาสนาที่ควรรู้ละเอียดลึกซึ้งต่างกันเป็นราย ๆ ไปเพราะการประพฤติปฏิบัติ นี่คือความจริงที่ผู้ปฏิบัติจะพึงสัมผัสทางจิตใจและเป็นความเชื่อไม่หวั่นไหว

การที่เราเชื่อจากใคร ๆ ก็ตามพูดให้เราฟังนั้น เป็นความเชื่อประเภทหนึ่ง แต่ยังไม่หวั่นไหวได้ เชื่อตามตำรับตำราที่ท่านชี้แจงแสดงบอกไว้ เราอ่านเข้าใจไปด้วย มีความเชื่อไปตามนั้นก็ตาม แต่ก็ยังมีหวั่นไหว ไม่แนใจอยู่นั่นแล ถ้าเราไม่รู้ไม่เห็นเสียเอง สิ่งใดก็ตามในโลกนี้ ไม่ต้องพูดเรื่องธรรมเพียงอย่างเดียว พูดโลกด้วยก็ได้ สิ่งใดเรื่องใด ผู้ใด เราสนทนาถึงเรื่องผู้ใดขึ้นมา คนที่อยู่ในวงสนทนานั้นนั้นจะยังไม่เคยเห็นผู้นั้น คือนาย ก. นาย ข. หรือเมืองนั้น ๆ ก็ตาม แต่ก็สามารถวาดภาพขึ้นหลอกตัวเองได้ว่า คนนั้นมีลักษณะนั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยเห็นและทั้ง ๆ ที่ไม่จริง ลักษณะท่าทางของภาพที่ปรากฏขึ้นมันไม่จริง แต่ก็เชื่อ เชื่อไปตามความดันเดาเสียก่อน เมืองนั้นประเทศนั้นเป็นอย่างนั้น ๆ ก็วาดภาพขึ้นมา คงจะมีถนนหนทางมีบ้านเรือนอย่างนั้น ๆ กว้างขวาง ตลอดถึงมีประชาชน มีหญิงมีชายเดินขวักไขว่อย่างนั้นอย่างนี้ มันคิดไปหมด แต่พอเวลาได้ก้าวไปสู่เมืองนั้นเห็นอย่างชัดเจนด้วยตาของเราแล้ว ภาพที่เคยหลอกกลางเรามาแต่ขณะแรกที่เคยได้ยินนั้นหายไปหมด เพราะความจริงนี้ลบล้าง

ความจริงคืออะไร คือเราไปเห็นด้วยตาของเราว่าเมืองนี้เป็นอย่างนี้ เราเห็นด้วยตาแล้ว ภาพหลอกที่เคยวาดมโนภาพขึ้นไว้ตั้งแต่ยังไม่เห็นนั้นมันหายไปหมด

นี่ก็เหมือนกัน เราวาดภาพบุญ ภาพบาป ภาพนรก ภาพสวรรค์ พรหมโลก ตลอดถึงภาพนิพพานขึ้นมา คือจิตจะต้องวาดภาพขึ้นโดยลำดับ เป็นความเคยชินของจิตอย่างนี้มาตั้งเดิม แต่อย่างไรก็ตามมันไม่มีมูลความจริง ใจวาดภาพขึ้นมาดังที่วาดภาพเมืองนั้นเมืองนี้นั้นแหละ พอไปถึงจริงๆ แล้วเรื่องไม่ได้เป็นอย่างที่วาดภาพเอาไว้ มันเป็นอย่างหนึ่งต่างหาก จิตก็เชื่อในสิ่งที่เราเห็นด้วยตาของเราแล้วนั้นภาพเหล่านั้นก็สลายไป

คำว่าบุญว่าบาป เมื่อจิตได้เข้าสัมผัสสัมพันธ์กับเรื่องบุญเรื่องบาปอย่างแท้จริงแล้ว สัมผัสสัมพันธ์กับนรกสวรรค์เข้าภายในใจจริงๆ จิตใจเป็นผู้มอง เป็นผู้รู้เห็นไปโดยลำดับ ตลอดถึงพรหมโลกกระทั่งถึงนิพพาน ทางทะเลไปหมดด้วยความจริงภายในใจ เป็น สุนทิวริโก ขึ้นมาเต็มทีในหัวใจแล้ว เรื่องที่เคยวาดภาพไว้แต่ก่อนนั้นไม่ว่าจะเป็นภาพชนิดใด ภาพบาป ภาพบุญคุณโทษ ภาพนรกสวรรค์ก็ขึ้นก็ภูมิ ล้มละลายไปหมด รู้ความจริงนี้ไม่ได้ เพราะความจริงนี้เห็นด้วยใจ รู้ด้วยใจ

ธรรมของพระพุทธเจ้าก็สอนสัตว์โลกเพื่อให้รู้ให้เห็นตามความจริงที่มีอยู่นี้แล โดยการปฏิบัติทางด้านจิตใจจะทราบได้โดยไม่ต้องสงสัย มากน้อยตามกำลังความสามารถแห่ง

การปฏิบัติของผู้นั้น ๆ แต่ที่เราจะวาดมโนภาพเฉย ๆ หรือวาดด้วยความจดความจำนี้ ก็เหมือนกับเราวาดภาพเมืองนั้นเมืองนี้นั้นแหละ หลอกอยู่อย่างนั้น ไม่เห็นความจริง ไม่มีความจริง แต่เราก็ยอมเชื่อภาพนั้น ๆ อยู่เรื่อยไป นี่ให้พยายามปฏิบัติให้เชื่อความจริง ให้เห็นความจริงประจักษ์ใจ

ใจนี้เป็นหลักฐานอันสำคัญมากที่สุด เป็นหลักใหญ่ เป็นที่รวม เป็นที่รู้สิ่งทั้งหลายทั้งหมดอยู่ที่ใจ ธรรมที่ท่านว่าประเสริฐ ๆ เลิศโลก เราก็เพียงวาดภาพ ไม่มีสิ่งใดที่เข้าไป พิสูจน์ธรรมนั้น ๆ ได้นอกเหนือไปจากใจ ใจเท่านั้นเป็นสำคัญที่จะสามารถสัมผัสรับรู้ความหนักเบาเล็กน้อยแห่งธรรมชั้นนั้น ๆ จนกระทั่งถึงวิสุทธิธรรม คือ ความบริสุทธิ์หมดจดแห่งธรรม กับจิตที่บริสุทธิ์เต็มที่แล้วเข้ากันได้อย่างสนิท

สรุปแล้วมีใจเท่านั้นเป็นผู้เหมาะสม เป็นผู้จะสามารถวัดความหยาบละเอียดลึกตื้นหนาบางหรือวิเศษวิโสของธรรมได้ มีใจเท่านั้น ร่างกายเป็นเพียงเครื่องมือของใจจากก็เหมือนกัน เช่นเราเดินไปวัดไปวา เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา พุดปรารภกันเรื่องอรรถเรื่องธรรมเป็นบุญเป็นกุศลนี้ เป็นเครื่องมือของใจ เป็นผู้บ่งบอกออกมาให้ทำอย่างนั้น ๆ

เพราะฉะนั้น บุญบาปจึงไม่ตกค้างอยู่ที่กายที่วาจา บรรดาผลเข้าไปรวมอยู่ที่ใจซึ่งเป็นตัวการ เป็นผู้บ่งบอก เป็นผู้ชี้ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในนั้นหมด การรู้การเห็นธรรมทั้งหลายมีใจเท่านั้นเป็นผู้สามารถ นอกนั้นไม่มีเลย ในโลกนี้ไม่มีอันใดที่จะสัมผัสรับรู้ธรรม หยาบกลาง ละเอียด ละเอียดสุด จนกระทั่งสุดยอดแห่งธรรมได้เหมือนใจ ใจจึงควรได้รับการอบรม อย่างน้อยก็พอได้รับความสงบเย็นใจก็ยังดี

เหตุผลเท่านั้นเป็นเครื่องจะบังคับจิตใจของเรา ให้เป็นไปด้วยความสะดวกราบรื่นชื่นใจได้ ความอยากจะไม่เป็นประโยชน์อะไรถ้าปราศจากเหตุผล ส่วนมากความอยากมักจะเป็นเรื่องฝืนธรรมเสมอ ในขณะที่เดียวกันก็เรียกว่าเป็นข้าศึกต่อธรรม เมื่อสิ่งใดฝืนธรรมสิ่งนั้นต้องเป็นข้าศึกต่อธรรม ที่นี้เราเป็นผู้ต้องการธรรม สิ่งใดฝ่าฝืนธรรมก็เรียกว่าเราเป็นผู้ฝ่าฝืนธรรม และเราก็เป็นข้าศึกของธรรมอยู่ในตัว สุดท้ายก็คือเราเป็นข้าศึกต่อเราเองเพราะธรรมอยู่กับเรา

ด้วยเหตุนี้ท่านจึงสอนให้แก้ให้ถอดให้ถอน ให้ระมัดระวังสิ่งที่จะเป็นภัยต่อตัวเราเอง คือใจเป็นสำคัญ ยากลำบากให้เป็นไปด้วยเหตุผล เราอย่าหาเรื่องราวอันเป็นกลมายาของกิเลสมาหลอกลวงเรา ขวางหน้าธรรมอยู่เสมอ พอเราจะก้าวเข้าสู่ธรรมกิเลสมันก้าวมาขวางหน้าไว้เสียแล้วทั้ง ๆ ที่เราก็ไม่ทราบเลยว่าอะไรเป็นกิเลส เข้าใจว่านั่นเป็นเราเสีย เป็นของเราเสีย เป็นอุปายออกตัวไปเสีย ความจริงเป็นอุปายมัดคอเจ้าของ กิเลสมัน

ไม่มีคำว่าแก้ มีแต่คำว่าผูกมัด มัดเรานี้แหละ เราต้องเรียนวิชาธรรมะให้ทันกับกลมายาของกิเลสโดยเหตุโดยผลนี้ เราจึงจะสามารถมัดคอกิเลสได้ อันเป็นการแก้แค้นกันโดยธรรม

การประพฤติปฏิบัติย่อมมียากมีลำบาก การจะฝืนกับกิเลสซึ่งเป็นเจ้าอำนาจครองหัวใจสัตว์โลก และเป็นผู้กดขี่บังคับทรมานสัตว์โลกมากที่สุด ก็คือกิเลสอาสวะประเภทต่างๆ เราจะฝึกฝนทรมานแก็กิเลสตัวนี้ด้วยอรรถด้วยธรรม จึงต้องมีการต่อสู้กัน มีความลำบากลำบากเพราะกิเลสฝืนธรรม เราก็กฝืนกิเลสซึ่งอยู่กับใจเราเอง ใจของเรานี้ก็เป็นเวทีขึ้นมาระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้กันอยู่บนเวทีคือใจของเรา สู้กันที่ตรงนี้ เหตุผลเป็นสำคัญ นักธรรมะต้องเป็นนักเหตุผล ความยากลำบากอย่านำมาเกี่ยวข้อง เหตุผลเท่านั้นเป็นสำคัญเป็นทางเดิน ทุกข์ยากลำบากแค่นี้ไหนก็สู้ เมื่อเหตุผลบ่งบอกว่าสู้ว่าทำว่าเพียร

คนในโลกนี้เกิดมาไม่ทุกข์มีหรือ เราเกิดอยู่ในท่ามกลางแห่งกองทุกข์ คือร่างกายนี้เป็นกองทุกข์อยู่แล้ว จิตใจก็บรรจุก่อแห่งความทุกข์มาเต็มหัวใจแล้ว ทำไมจะไม่แสดงความทุกข์ขึ้นมาทั้งทางร่างกายและจิตใจ การพยายามแก้ไขสิ่งเหล่านี้โดยทางที่ถูก แม้จะเป็นทุกข์บ้างก็ควรอดควรทน เพราะการต่อสู้การกระทำย่อมมีทุกข์เป็นธรรมดา ถือกคติอันนี้เป็นกำลังใจ และขออย่าหลงใหลอันสำคัญที่เป็นข้อยืนตัวและยืนยันในภพในชาติ การท่องเที่ยว เกิดแก่เจ็บตายไม่มีลดหย่อนผ่อนคลาย แม้จะจำไม่ได้ก็ไม่มีความได้นอกเหนือไปจากใจซึ่งเป็นนักท่องเที่ยว ใจนี้สำคัญมาก นี้แหละเป็นตัวยืนยัน ตัวรับผิตชอบ ตัวก่อภพก่อชาติท่องเที่ยวในวัฏสงสาร คือใจนี้เป็นตัวประกันตัวยืนยันเรื่อยมา และจะเรื่อยไปถ้าแก้ไม่ได้

ฉะนั้น จึงต้องได้รับการอบรมให้จิตใจนี้ได้รับคุณงามความดีเป็นเครื่องสนับสนุน หากเราไม่หลุดพ้นจากทุกข์ในวัฏสงสารในชาตินี้หรือชาติใดก็ตาม คุณงามความดีที่สร้างไว้แล้วมากน้อยจะเป็นวิบากผลอันดี ตามสนับสนุนเราในภพชาติต่างๆ ให้มีความสุขความเจริญ แม้ว่าจะสุดท้ายก็อาศัยบุญกุศลที่เราสร้างไว้แล้วเป็นเครื่องสนับสนุน จนถึงวิมุตติหลุดพ้นไปจากบ่วงมาร คือกิเลสประเภทต่างๆ

ดังพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายท่านผ่านพ้นไปแล้ว และประกาศธรรมก็ยก่องสะท้อนโลกธาตุปลุกพวกเราว่า โโก นุ หาโส กิमानนุโท นิจจัม ปชชลิเต สติ ท่านทั้งหลาย มัวเพลิดเพลินรื่นเริงกันไม่รู้จักเป็นจักตายยังงัยกัน เมื่อไรจะรู้เรื่องความทุกข์ความลำบากกันบ้าง โลกอันนี้มันโลกเกิดตายนะ ไม่ใช่โลกจะรื่นเริงอยู่ตลอดเวลา มันเต็มไปด้วยความทุกข์ความร้อนวุ่นวายนะ พวกกันพิจารณาแหวกว่ายหาที่พึ่งบ้างซิ ท่านสอนว่า

โก นุ หาโส กิमानุโท นิจุจํ ปชชลิเต สติ
อนุธกาเรน โอนทธา ปทีปี น คเวสถ

เมื่อโลกสันนิวาสมันมีดมนอนธการอยู่ทั้งกลางวันกลางคืน ภายในหัวใจของสัตว์ เป็นเหมือนงจักรพัดผันอยู่ตลอดเวลา ให้ได้รับความทุกข์ความทรมานไม่หยุดหย่อนอยู่ เช่นนี้ ท่านทั้งหลายไม่ดูบ้างเธอ ไม่เห็นเธอ มันอยู่ที่หัวใจท่านทั้งหลายเอง ทำไมจึง หัวเราะรำเริงกันแบบไม่คิด ทำไมจึงไม่แสวงหาที่พึ่ง ปทีปี น คเวสถ ทำไมไม่แสวงหาที่พึ่ง เหมือนกับว่าท่านตะโกนบอกพวกเราก่อนที่จะท่านจะปรินิพพานไป ท่านตะโกนบอกให้ตื่น เนื้อตัวเพื่อคว้าวาหาที่พึ่งที่ยึดที่เกาะที่ฝากเป็นฝากตายได้อย่างแท้จริง คือ กุศล ศีล ทาน นั้นแล

เราเป็นมนุษย์ให้มีศีลมีธรรม ให้รู้จักบาป รู้จักบุญ คุณโทษ และพยายามบำเพ็ญ แก้ไข จิตใจจะได้มีความสง่าราศี ความสง่างามประดับวาสนาของตนในภพชาตินั้น ๆ จนเป็นคนวิเศษขึ้นมาจากใจดวงนั้น ไม่ใช่ดวงที่ปล่อยตามลมตามแล้ง ตามบุญตามกรรม นั่นคือจิตใจนรก พาเจ้าของตกรนรกทั้งวันทั้งคืน ทั้งยังไม่ตายก็ตกรนรกอยู่ภายในใจ ตายแล้ว ไม่ไปนรกจะไปไหน เพราะใจผลิตแต่ความทุกข์ความเดือดร้อนให้รู้ให้เห็นอยู่ต่อหน้าต่อตาทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่แล้ว

เมื่อทราบอย่างนี้แล้วก็พยายามสร้างตัว อุตส่าห์บิภินพยายามบำเพ็ญ ดังที่เราทั้งหลายได้เคยบำเพ็ญมาแล้วจนเป็นนิสัยของชาวพุทธ นี่ละชื่อว่าเป็นความถูกต้องดีงาม เพื่อเป็นเครื่องส่งเสริมจิตใจเราทั้งปัจจุบันและอนาคต ให้เป็นไปเพื่อความรื่นเริงบันเทิงในภพต่าง ๆ จนกระทั่งวาระสุดท้าย อำนาจแห่งกุศลนี้ก็ส่งถึงที่สุดจุดจุดหมายปลายทาง ได้แก่ นิพพานัน ปรหม์ สุขุ ไม่ต้องมายุ่งกับโลกเกิดตายนี้ต่อไปอีก ขอให้พากันนำไปพิจารณา แก้ไขตัดแปลงจิตใจเรา

ความเป็นสิริมงคลเราไม่ต้องไปหาตามวันตามมื่อปีเดือน หาดูเลขดูยาม ดูลายมือ ลายเท้ากับใคร ๆ การดูฤกษ์ดูยาม ดูตรงนี้ ดูตัวจิตนี้ ฤกษ์ดียามดีอยู่ที่นี้ ฤกษ์เสียยามเสียอยู่ที่นี้ ดูตรงนี้นะ ถ้าดูตรงนี้จะไม่ผิด ส่วนมากมีแต่ฤกษ์ชั่วนั้นแหละอยู่ภายในใจ ตลอดเวลา ไม่ค่อยมีฤกษ์ดี ถ้ามีธรรมภายในใจ เอาธรรมเข้าไปรักษา เอาธรรมเข้าไป สังเกต เช่นสติธรรม ปัญญาธรรมเข้าไปสังเกต เราจะเห็นฤกษ์ชั่วของเราอยู่ภายในนั้น แล้ว กำจัดมันออกก็จะกลายเป็นฤกษ์ดีขึ้นมาที่ใจ คนนั้นแหละคือคนมีฤกษ์ดีโดยแท้

ไม่ใช่ไปเที่ยวหาดูลายมือ ดูฤกษ์ดูยามกับหมอนั้นหมอนี้ หมอพวกนี้หมอหากิน หมอโกหก คำว่าเป็นหมอ ๆ หมอโกหกนั้นเด่นจนกระทั่งได้เป็นหมอ เด่นทางโกหกอย่าไป

เชื้อ เตี้ยมันคว่ำเอาๆ ควักกระเป๋าไม่ทันนะ เงินมีมาน้อยเก็บไว้ซื้อข้าวต้มขนมและซื้อเครื่องเรียนและต่างๆ ให้อูๆ จะทუნรายจ่ายไปได้เยอะ ไม่เสียไปเปล่า แถมได้คำโกหกมาเผาใจเข้าอีก มันดูกิจการของเรารู้ทันที พวกนี้เรียนจิตวิทยาเป็นนักจิตวิทยา มองดูคนไหนที่พอกระเป๋าตุงๆ บ้างนะ นั่นแหละมันจะต้องหาอุบายทำนั่นทำนี่มาโกหกคว่ำเอาจนได้แหละ ถ้ากระเป๋าแพบๆ มันก็โกหกไปอีกแบบหนึ่ง มันไม่ให้เสียทำพวกนี้ นี่เป็นเรื่องที่เสียทั้งนั้น เราอย่าไปยุ่ง

ให้ดูนี้ ดูถูกซ์ดูตัวเองนี้ ถูกซ์งามยามดึกอยู่ที่นี่ พยายามแก้ไขตนเองนี้ อะไรๆ เกิดขึ้นที่ใจนี้ ร้อนก็ร้อนที่นี้ ไปดูหมอมมาแล้วมันก็ไม่พ้นร้อนถ้าเราไม่แก้ที่ตรงนี้ นี่สุดท้ายก็มาลงหมอ เราเป็นหมอของเราเอง รักษาตัวเองเราเองดียิ่งกว่าหมออื่นใดรักษาเรา แต่เราอย่าโกหกเรานะว่าจะต้องทำว่าจะไปต้องไปในกิจการที่ชอบ อย่าโกหกตัวเองว่าจะทำแล้วไม่ทำว่าจะไปแล้วไม่ไป จงดูตัวเองด้วยธรรม อย่าดูด้วยกิเลสจะพาให้ลุ่มจม ดูด้วยธรรมพาให้เจริญ คือดู ทานธรรม ศีลธรรม ภาวนาธรรม วิริยธรรม สติธรรม สมาธิธรรม คือความมั่นคงไม่ออกแวกคลอนแคลน ปัญญาธรรม จะทำอะไรใคร่ครวญด้วยดีก่อนทำก่อนพูด ขันติธรรม อดทน ดูอยู่รอบตัวเรา อะไรไม่ดีให้รีบแก้ไข อะไรดีพยายามส่งเสริมให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เมื่อทำตัวให้ดีอยู่โดยสม่ำเสมอทนายตัวเองได้ถูกต้องกว่าหมอ จึงขอให้ทุกท่านฝึกหัดดูหมอในตัวเอง ใจจะไม่เห่อเหิมไปตามลมปากของคน เพราะมีธรรมเป็นหลักใจ มีธรรมค้ำประกันคุณภาพในตัวเรา

จึงขอยุติเพียงแค่นี้
